

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-12-08

Diarienummer 2023-21912

Handläggare

Kristofer Palmestål

Telefon: 031-368 39 06

E-post: kristofer.palmestål@miljo.goteborg.se

Rapport 2023:14 Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2023

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden antecknar mottagandet av informationen till protokollet.
2. Miljö- och klimatnämnden skickar rapporten till kommunstyrelsen som delrapportering av miljö- och klimatnämndens uppdrag att driva och samordna arbetet med stadens miljö- och klimatprogram.
3. Miljö- och klimatnämnden skickar rapporten till de nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för respektive strategi för kännedom: nämnden för demokrati och medborgarservice, stadsbyggnadsnämnden, stadsmiljönämnden, styrelsen för Förvaltnings AB Framtiden och styrelsen för Göteborgs Stads Leasing AB.

Sammanfattning

Rapporten *Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2023* redovisar årets processuppföljning av de sju strategierna i *Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030*. Strategierna följs upp årligen i en processuppföljning som fokuserar på hur arbetet i strategierna genomförs och hur det bidrar till miljö- och klimatprogrammets genomförande.

Förvaltningen bedömde att det vore värdefullt att dels få ett externt perspektiv på den strategiprocess som miljöförvaltningen stödjer och samordnar, dels undersöka hur arbetssätten inom strategin stämmer mot de teorier kring samhällsomställning som finns inom forskningen. Årets strategiuppföljning har därför utförts av forskarna Kerstin Hemström, fil.dr, Göteborgs Universitet, Urban Futures vid Göteborgs Centrum för Hållbar utveckling, och Johan Holmén, fil.dr, Chalmers, Fysisk Resursteori samt Chalmers Initiativ för Innovation och Hållbarhetsomställningar (CIIST).

Processuppföljningsrapporten består, utöver bakgrund och metod, av tre huvuddelar; Resultat (kapitel 4), Analys och reflektion kring hur strategierna bygger Göteborgs kapacitet och omställningsförmåga (kapitel 5) samt Rekommendationer (kapitel 6).

Miljöförvaltningen bedömer att processuppföljningsrapporten tillför värdefull kunskap om aktuell status för processen och viktiga reflektioner kring strategiernas roll i stadens omställningsarbete. Rekommendationerna kommer vara användbara i förvaltningens fortsatta arbete med att utveckla strategiarbetet och förvaltningen har planer på fortsatt samarbete med Hemström och Holmén kring detta.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att genomföra rekommendationerna fullt ut kan innebära ett ökat resursbehov eller omprioritering av verksamhet i staden. I rapporten görs samtidigt bedömningen att strategiarbetet har en förhållandevis stor effekt på stadens omställningskapacitet i relation till hur lite resurser som är tilldelat till arbetet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken Förvaltningens bedömning.

Bedömning ur social dimension

Författarna till rapporten rekommenderar att vi ökar samverkan med andra program för att uppnå synergieffekter. Förvaltningen delar den bedömningen och ser att det är av vikt för att öka kapaciteten för en inkluderande klimatomställning. Genom det pågående projektet ”Styrning för jämlik och inkluderande klimatomställning” kommer vi få ökad förståelse för hur samverkan mellan miljö- och klimatprogrammet och Jämlik stad kan stärkas.

Bilaga

1. Rapport 2023:14, Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2023

Ärendet

Miljö- och klimatnämnden har i uppdrag att följa upp miljö- och klimatprogrammet¹. I detta uppdrag ingår en årlig processuppföljning av programmets strategier. Den bifogade rapporten redogör för resultatet från 2023 års uppföljning av strategierna i *Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030*. Miljö- och klimatnämnden rekommenderas att anteckna mottagandet av informationen till protokollet. Nämnden ska ta ställning till om rapporten kan skickas vidare dels till kommunstyrelsen, som delrapportering av miljö- och klimatnämndens uppdrag att driva och samordna arbetet med stadens miljö- och klimatprogram, dels till de strategiansvariga nämnderna och styrelserna för kännedom.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Miljö- och klimatprogrammet är det övergripande och styrande dokumentet för att skapa en ekologiskt hållbar stad. Med programmet och tillhörande miljöledningssystem infördes nya arbetssätt för att styra, driva på och öka takten i miljö- och klimatarbetet i Göteborgs Stad. Programmets tre miljömål, för naturen, klimatet och människan, samt de tolv delmålen följs upp vartannat år genom miljömålsuppföljningen och resultatet presenteras i en rapport i miljöförvaltningens rapportserie. Rapporten innehåller bedömning av måluppfyllelse, beskriver övergripande hur staden arbetar för att nå målen samt ger rekommendationer för fortsatt arbete för att målen ska kunna nås. Första rapporten presenterades för och godkändes av miljö- och klimatnämnden den 20 juni 2023²³. Den visade att det krävs ett kraftfullt omställningsarbete med utveckling och implementering av nya lösningar, samt ytterligare samverkan med externa aktörer för att nå de tre övergripande miljömålen för naturen, klimatet och människan samt fem av delmålen.

För att lyckas med den omställning som krävs för att nå miljö- och klimatmålen behöver Göteborg Stad kraftsamla och öka takten i genomförandet. En övergripande utmaning för att nå programmets mål är att genomföra åtgärder som kräver tvärgående samverkan. Därför innehåller miljö- och klimatprogrammet sju tvärgående strategier som alla på olika sätt bidrar till att nå samtliga miljömål.

- Vi agerar som föregångare
- Vi skapar förutsättningar för att leva hållbart
- Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi
- Vi arbetar strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen
- Vi driver på utvecklingen för hållbart byggande
- Vi planerar för en grön och robust stad
- Vi driver på utvecklingen av hållbara transporter

Strategierna utgör en plattform för att driva och samordna arbetet med åtgärder som kräver en hög grad av samverkan och ska ha kapacitet att driva genomförande till effekt.

¹ [Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030](#)

² §12, Diarienummer MKN 2023-11501,

³ [Uppföljning av mål och delmål i Göteborgs miljö- och klimatprogram 2021-2023 \(goteborg.se\)](#)

Strategierna syftar till att åstadkomma ett förändringsdrivande utvecklingsarbete för att påskynda omställningen. För varje strategi finns en samordningsansvarig nämnd eller styrelse utpekad. Ansvarer innebär att driva och samordna sin strategi under övergripande koordinering från miljöförvaltningen.

Arbetet med strategierna följs upp årligen i en processuppföljning som fokuserar på hur arbetet i strategierna genomförs och hur det bidrar till miljö- och klimatprogrammets genomförande. Processuppföljningen ska bidra till att upprätthålla och utveckla kapacitet i strategiarbetet. Resultat och reflektioner från processuppföljningen återkopplas till de samordningsansvariga. På detta sätt sker lärande löpande och som en integrerad del av arbetet.

Programmet kombineras med miljöledningssystemet, som säkerställer att stadens verksamheter planerar, genomför, följer upp och förbättrar sitt miljöarbete systematiskt. Miljöledningssystemet är ett stöd för att driva på ständiga förbättringar inom miljöarbetet på bred front i linjeorganisationen.

Miljömålsuppföljningen, miljöledningssystemets revisioner samt strategiuppföljningen kompletterar varandra och ger olika perspektiv på hur stadens miljöarbete går och vad som behöver utvecklas. Miljömålsuppföljningen ger en bild av måluppfyllelsen för miljö- och klimatprogrammet. Uppföljningen av miljöledningssystemet belyser de enskilda förvaltningarnas och bolagens viktigaste miljöpåverkan och hur de arbetar för att minska denna. Strategiuppföljningen visar hur arbetet går med att skapa kapacitet att lösa gemensamma utmaningar för att nå målen.

Processuppföljning av strategiarbetet 2023

Årets strategiuppföljning har utförts av forskarna Kerstin Hemström, fil.dr vid Göteborgs Universitet, Urban Futures vid Göteborgs Centrum för Hållbar utveckling, och Johan Holmén, fil.dr vid Chalmers tekniska högskola, Fysisk Resursteori samt Chalmers Initiativ för Innovation och Hållbarhetsomställningar (CIIST). Tidigare år har uppföljningen genomförts av miljöutredare på miljöförvaltningen men inför årets uppföljning valde förvaltningen en extern processuppföljning genomförd av forskare. Förvaltningen bedömde att det vore värdefullt att dels få ett externt perspektiv den strategiprocess som miljöförvaltningen stödjer och samordnar, dels undersöka hur arbetssätten inom strategin stämmer med de teorier kring samhällsomställning som finns inom forskningen.

Hemström och Holmén deltar även i projektet Klimatneutrala Göteborg 2030 som till 50 procent är finansierat av Energimyndigheten och genomförs inom ramen för programmet Viable Cities. Projektet har som mål att utveckla former för ett utmaningsdrivet arbetssätt i staden, som ökar takten i klimatomställningen. Hemström och Holmén bidrar i den projektdel som handlar om att utveckla och använda ett analytiskt ramverk baserat på forskning och praktiska erfarenheter, som stöd för att öka takten i klimatomställningen. Som en del i detta arbete har de kunnat genomföra årets processuppföljning av strategierna.

Hemström och Holmén processuppföljningsrapport består, utöver bakgrund och metod, av tre huvuddelar; Resultat (kapitel 4), Analys och reflektion kring hur strategierna bygger Göteborgs kapacitet och omställningsförmåga (kapitel 5) samt Rekommendationer (kapitel 6).

I resultatkapitlet beskriver författarna vad som har framkommit kopplat till strategiernas funktion och effekt på framdriften av Göteborgs miljö- och klimatprogram samt förutsättningarna för strategiarbetet. I analys- och reflektionskapitlet sätter författarna kommunens omställning i ett större perspektiv och reflekterar kring vad forskning på omställningsområdet säger om samhällets hållbarhets- och omställningsutmaningar. De tar sig även an frågan om huruvida strategierna stärker Göteborgs omställningsförmåga. I rekommendationskapitlet ger de slutligen sex övergripande rekommendationer framåt för strategiarbetet.

Förvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen bedömer att processuppföljningsrapporten tillför värdefull kunskap om aktuell status på processen och viktiga reflektioner kring strategiernas roll i stadens omställningsarbete. Vi delar forskarnas bedömning att arbetet med strategierna fortsatt är en viktig del av den omställningsprocess som krävs för att nå ambitionerna i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram.

Vi är även medvetna om att det finns ett fortsatt behov att skapa medvetenhet och förståelse för ambitionerna i miljö- och klimatprogrammet och vilken funktion strategiarbetet fyller för att accelerera stadens omställning. De aktiviteter vi genomför kring rekommendationerna i miljömålsuppföljningen ser vi som en del av detta och vi planerar att ytterligare stärka våra insatser nästa år.

När det gäller rekommendationen att utöka samverkan med andra program instämmer vi i att detta är av vikt och kan ge synergieffekter i arbetet. Genom det pågående projektet ”Styrning för jämlik och inkluderande klimatomställning” kommer vi få ökad förståelse för hur samverkan mellan miljö- och klimatprogrammet och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026⁴ kan stärkas och hur vi kan öka kapaciteten för en inkluderande klimatomställning. Vi ser även att det finns potentiella synergier mellan miljö- och klimatprogrammet och Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2018-2035⁵ som inte är realiserade ännu.

Rekommendationerna kommer vara användbara i förvaltningens fortsatta arbete med att utveckla strategiarbetet. Förvaltningen har planer på fortsatt samarbete med Hemström och Holmén kring hur arbetet med strategierna ska nå en högre strategisk höjd och driva på ännu effektivare för ökad takt i omställningen till en ekologiskt hållbar stad. Förvaltningen kommer arrangera workshop tillsammans med forskarna, samordningsansvariga och andra relevanta aktörer för att ta arbetet vidare och fortsätta utveckla strategiernas kapacitet.

Förvaltningen bedömer att arbetet i strategierna har kommit olika långt och har nått varierande strategisk nivå. Detta kan vi konstatera både utifrån vår kontinuerliga kontakt med och vår delaktighet i strategiarbetet och utifrån innehållet i årets sammanfattningsrapporter från de strategiansvariga förvaltningarna och bolagen. Tre av dem visar tydligt att de drivs utifrån ett strategiskt perspektiv, där behovet av utveckling

⁴ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026 (goteborg.se)

⁵ Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2018 – 2035 (goteborg.se)

och innovation har sin tydliga roll. Sammanfattningsrapporterna presenteras i ett informationsärende till miljö- och klimatnämnden den 19 december 2023⁶.

Baserat på resultatet av årets processuppföljning och innehållet i strategiernas sammanfattningsrapporter avser förvaltningen att under våren återkomma till nämnden med konkreta förslag på vad förvaltningen och Göteborgs Stad kan göra för att stärka strategiarbetet.

Anna Ledin

Direktör

Marcus Jahnke

Avdelningschef

⁶ Diarienummer MKN 2023-22148